26. szám.

A „KELET“ előfizetési díja:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . 16 frt.
Fél évre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 6 kr.
Megjelenik a „Kelet“ mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.
Szerkesztői és kiadói szállás: főtér 4-ik szám.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési díjak.
Egy négyszög centiméternyi tér ára 2 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.
Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10 Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapesten: Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések felvételi irodája Budapesten Szervitatér 3. sz.
Nyilttéri czikkek
garmond sora után 25 krajczár fizetendő.

Tizenegyedik évfolyam. **1881.** **Kolozsvár, szerda, február 2**

IPARSZABADSÁG.

III.

A szaknevelési szempontok csak a kisiparnál lehetnek irányadók. Gyáriparnál nagy tömegtermelésnél általában nem is tehetők szó tárgyává. Az a fontos ennél, valjon van-e tőke? Ez a tőke, ha vállalkozásba bocsájtkozik, gondoskodni fog magamagáról. Gondoskodni fog arról, hogy az eléállitandó czikkek, melyek az ő értékéből kerülnek ki, olyanok legyenek, melyek kelendők, jók s behajtják a kamatot. — Gondoskodni fog, hogy szakképzett vezető bánjék el a produkálandó termékkel, hogy piaczos legyen, a mi eléállittatik! Különben is, fájdalom, oly kicsi terjedelmü az iparnak gyárilag való üzése nálunk, hogy egyáltalában ma még nem képezheti gondoskodásunk tárgyát az, hogy a kisipart megvédjük a gyáripar és általában a tömegtermelés versenye ellen.

Más a szempont, melynél fogva arra kell törekednünk, hogy ne kontár és selejtes, de használható és értékes müvet állitsanak elé iparosaink. A verseny szempontja ez, melyben vámok által nem védett helyzetünkben okvetetlen elnyomatunk a külföldi, nagyrészt osztrák iparczikkek által, melyek jobbak, tetszetősebbek a mieinknél, minthogy az ott érvényben lévő iparos törvények szigoruan gondoskodnak arról, hogy a produktumok jók legyenek.

Életfeltétele iparunknak, hogy nálunk is gondoskodjék erről a törvény. Hogy ne omolhasson minden tanulatlan, egyéb keresetből megélni nem tudó, az iparos osztályba. Hogy ne legyen az iparos osztály asyliuma minden salaknak, melyet a társadalom felszinre vet; hogy ne rontsa a kontár annak is hitelét, ne csökkentse keresetképességét, ki tanulása által utalva van, hogy valamely iparág üzésével kereste meg a kenyerét, s hogy tegye ez a mai magyar iparos osztály testén élő fekély lehetetlenné azt. hogy a tényleg létező verseny-viszony folytán meg ne állhasson e versenyben a magyar ipar.

Az ipartörvény megalkotásánál, mely az iparosok számára készül, tekintetbe veendő az is, mily eszközöket lát az iparosztály a maga hasznára szolgálandóknak, mik a vágyai, mi az óhaja, mi a véleménye? A magyar ipartörvények életbeléptetése óta nem egy gyülésen, nem egy feliratban fejezte ki már az iparososztály ez iránt valóvélekedését, ugy, hogy — kivéve az általánosan divatozó „szabad ipar, szabad verseny-féle“ igen szép theoriákat, melyek egy fejlett iparos államban mindenesetre gyümölcsöző és áldásos helyzetet teremtenek meg, de nálunk fejetlenséget s rontást eszközölnek — nincs egyetlen ténylegesen elfogadható ok az ellen, hogy az iparostól mielőtt önállóan valamely mesterségbe kezd, tanulásának, tudásának megmutatását ne követelhetnénk.

Mellékes és másodrangu kérdés, mi módon volna köteles az iparos ezen tudásnak megbizonyitását eszközölni. Valjon „remeket“ kell e csinálnia, vagy arra alakult bizottság szemei előtt megmutatnia, hogy tud, vagy felállitott iparos iskolában kell-e elméleti és gyakorlati jártasságát bizonyitania az arra rendelt vizsgáló tanárok előtt.

Mellékes kérdés valjon kire bizassék egyátalában a kvalifikáltság meghatározásának kérdése. Valjon visszaállitsuk e a régi czéhrendszernek ide vágó szabályait, a tényleges mesterek féltékenykedésével, a czéhok zsarolásával, dinomdanumaival egyetemben, vagy tán az iparkamarákból e czélra kiküldött, vizsgálók végezzék a tisztet? — Mellékesek mindezek. A fődolog az, hogy a szellemi — s ezzel együtt az anyagi — proletariatust visszatartsuk attól, hogy készületlenül fogván valamely iparág üzéséhez, temérdek kárt okozzon: a kvalifikacio követelése által.

Hogy Németországban van létezési joga a teljes iparszabadságnak azt én értem. Van alapja. Egy akkora területecskén, mint a mi kis Erdélyországunknak $^1/_5$. része (p. o. Würtenbergben) 1539 munkás iskola van, hol gyermekkorától fogva nyer oktatást az, ki később megakar élni az általja tanult iparágból, Bajororszánagnak 251 iparos iskolája van 16 ezer tanulóval — de hát mi van nálunk? Semmi vagy legalább is a semmivel határos. Az iparostanoncz hova van utalva, hogy tanulhasson ez iskolák hiányában? A mesterre, kinél végig kutyálkodja azt a három-négy esztendőt, részben mint szolga, s mint a háztartáshoz szükséges cselédféle. Mi biztosit engem arról, hogy azon mesternél, kihez a sorsa vezette azt a gyermeket, megfogja tanulni a mesterségét, ha arról sem vagyok biztos valjon a mester tudja? S ez iskolák hiányában egyátalán mi biztositja azokat, kik a teljes iparszabadságot kivánják fentartani, hogy az iparosnak volt módja tudást szerezni, volt alkalma az eszközöket elsajátitania, melyek által a neki nyujtott szabadság nem lesz romlására inkább, mint javára?

Erös hitem, hogy a magyar ipar ma még rászorul a gyámkodásra, a felügyeletre, hogy a visszaélések meggátlása végett az iparszabadság korlátozása, s a kvalifikacio követelése elengedhetetlen feltétele a haladásnak, hogy ugy versenyképességünk emelésének okán, valamint a proletarizmus meggátlásának szempontjából, sürgös szükséglet a szabadságnak megszoritása, s hogy a jövő iparos nemzedék csak e korlátokon belül érhet meg arra, hogy majd élvezni tudja az iparszabadság áldásait is, — s e hitem nyomán ohajtom, vajha a febr. 20-án tartandó enquette a magyar iparosok oly sokszor hangoztatott követelményének alapján kimondaná, s a miniszter utján a törvényhozás kötelező erejüvé tenné azt, hogy: kis ipart Magyarországon csak az üzhessen, ki mesterségét tanulta, s ezt beigazolni képes!

(A—Z.)

Hegedüs Sándor beszéde.

a képviselőház jan. 28-ki ülésében. (Előadói zárbeszéd.

(Folytatás.)

Sennyey b. képviselő ur azt mondja, hogy a budapest-zimonyi vasut esetőleges évi terhe el fogja nyelni ezen adó eredmenyét. Ez az egyetlen positiv adat, mely beszédében tájékozást nyujt a megtakaritásra. Már most mindeu számitás mellett, ha semmi üzleti haszon sincs a vasutból, másfél milliónál többre nem lehet tenni ezen vasut terhét, lehet, hogy annál kevesebbet is, többet azonban aligha igért megtakaritani. De honnan? T. ház! Nem foglalkozhatom most a kérdés politikai részével; én nem érzem magam feljogositva arra, hogy sarokba szoritsam Sennyey b. képviselő urat. (Derültség: felkiáltások a baloldalon: Halljuk! Halljuk.) Igen t. képviselő urak, először az állás, melyet itt elfoglalok, másodszor a szerénység, melylyel vele szemben viseltetnem kell, ez tiltja nekem azt, hogy vindicáljam a jogot arra, hogy Sennyey bárótól programm-pontozatainak kifejtését követeljem. (Halljuk!) Én nem kérdhetem azt, hogy képzeli az extenziv kulturát intenzivvé változtatni az által, hogy esetleg a költségvetésből valamit kitöröl; nem kérdezhetem azt, mikép fog jó tariffapolitikát csinálni, ha a vasutakra való kiadásokat megszoritja? Sőt e téren csak két kérdést vethetek fel, azt sem azon praetensióval, hogy választ nyerjek, de egyszerüen azért, mert a tárgygyal szorosabb összefüggésben van. Egyik az, hogy Sennyey b. a küzponti adminisztrativ kiadások kombinativ megtakaritását kilátásba helyezve, a 21-es bizottságra hivatkozott. A 21-es bizottság muukálatait többször forgattam, most ujra átnéztem. A központi kiadások tekintetében az alapul felvett 1874-ki költségvetes és az 1881-ki költségvetös közt körülbelől $^1/_4$ millió különbség van, s e negyed millió az 1881-ki költségvetés javára esik. Egy negyed millióval kerül most kevesebbe a központi igazgatás.

A másik, mi szintén összefügg ezzel, a budapest-zimonyi vasut. Sennyey báró — minek vitatása szintén nem ide tartozik — elitélte e vasutat. Meglehet, helyesen. Azonban én azt hiszem, ha valaki azt mondja: jó tariffa-politikát kövessünk, mely a forgalmat könnyitse, s ez uton a termelést elömozditsa, én azt hiszem annak legalább követelni kell azt, hogy vagy directe vagy indirecte a vasutakon uralkodjék a kormány. Ha Thaly képviselő ur még azért is szemrehányást csinál a kormánynak, hogy Hamburg és Bécs között miért van olcsóbb tariffa, mint Budapest és Hamburg között, láthatja Sennyey b. t. képviselő ur, hogy e tekintetben minő követelésekkel áll a kormány szemben. E követeléseknek legalább annyiban meg kell felelni, hogy a tariffára vagy direkte, a mire vezet a budapest-zimonyi vasut, vagy indirekte uralkodjék. A budapest-zimonyi vasut már törvény, ámbár ezt egy uj kormány megváltoztathatja, de én ezt sem subputálom a t. képviselő urnak, de azért sem, mert mint mondám, jó tariffa-politikát követel és egy hatalmas vasuttársasággal szemben csak egy verseny adja kezébe a kormánynak azon módot, hogy a tariffa Magyarország érdekeinek jobban megfeleljen. Én tehát a megtakaritásoknak azon nagyobb mértékét, melyet jeleztem, lehetőnek nem tartom s mert az a meggyőződés m, hogy ez anyag és culturális fejlődés helyett összezsugorodásra vezet és az összezsugorodás sohasem vezetett sem pénzügyi fejlődésre, sem államháztartási rendezésre. Megvallom, beszéde ezen részének hatása alatt élénk emlékezetemben volt egy szép angol regénynek igen megható jelenete. (Halljuk! Halljuk!)

A conservativ lordnak fia liberalis képviselőnek lép föl. A lord ezért haragszik, s mindennel fenyegeti fiát. Végre a legerősebb eröszakhoz nyul. A fiu azt mondja: atyám parancsold azt, hogy egy hüvelykkel nagyobbra nőjjek! Ez ép oly lehetetlenség. Sennyey b. a nemzetnek nem ezt mondja. Ő azt mondja: legyen egy hüvelykkel kisebb, (Tetszés jobbfelől.)

Azonban a t. képviselő ur azt mondja, hogy a nomzet némely része a tőkét fogyasztja. Elismerem, vannak esetek, a hol ez előfordul. Hogy rosz anyagi helyzetben vagyunk, kétségtelen. És ha az egyenes adók nagymérvü emeléséről volna szó, akkor a respirium szót és jelszót Sennyey Pál báró méltán hangsulyozhatná. Azonban t. ház, oly adóval szemben, a mely minimalis tételekben és nem a vagyon, hanem a jövedelem arányában osztja meg a terhet, mert a fogyasztás legnagyobb részt ennek arányában történik és ezen arányban hárul némi méltányossággal a nemzet minden osztályára: még ezt sem lehet hangsulyzni, Tekintsünk például a külföldre, (Halljuk! Halljuk Nem fogom a t. ház előtt a mostani gazdag nyugotnak országait feltárni, mert összes argumentatiom összeomlanék azon megjegyzéssel, hogy azok gazdagok, mi pedig szegények vagyunk. De sajátságos t. ház, hogy a külföld példái bizonyitják, miszerint az államháztartás rendezése érdekében nagy adókat mindig rosz anyagi körülmények közt voltak kénytelenek magukra venni a nemzetek. Mikor Hollandia oda jutott, hogy az asztalra kerülő hal 17 adóval volt garnirozva, mikor Anglia oda jutott, hogy minden legkisebb tárgyat megadóztatott, mikor a polgárháboruban feldult Amerika 42, mikor a tökéletesen letiport Franeziaországban Thiers egy sereg uj adóval lépett elő, senkisem mondotta: respirium! Belátta itt mindenki, hogy a terheknek elhalasztása nem megszabadulás, hanem a terheknek növesztése. (Ugy van! jobbfelől.)

Az„ hogy rosz anyagi viszonyok közt vagyunk, a megadóztatás tekintetében indikálja azt, hogy ne oly adokat hozzunk be, a melyek azon gazdasági ágakra sulyosodnak, a melyek már is tul vannak terhelve, hanem, hogy oly jövedelmi forrásokat keressünk, a melyek még pincsenek nagyon megterhelve és hogy ezekre is fakultative vettessék ki a teher. A külföldi államok példája igazolja, hogy azon országok hitele és termelése, a melyek rosz anyagi viszonyok közt duló polgárháboruk után nem riadtak vissza a legnagyobb erőfeszitésektől, mert tudták, hogy az állam egy a nemzettel, arányosan fejlödött. És méltóztassanak elhinni, most is tudnék arra példát, hogy vannak még rosszabb anyagi viszonyok közt levő országok s. Helfy képviselőtársam pl. gyakran hivatkozik Olaszországra. Neki megsughatom, mert ő jól tudja, hogy ottan a nemzeti hadsereg és az önálló vámterület már 20 év óta létezik, és hogy ennek daczára 1873—1879-ik 35,000 birtoktest maradt az állam nyakán adóexekucziók folytán, met nem akad vevő. És ezt hivatalos adatok alapján állithatom, és kérdezze meg t. képviselőtársam, hogy Olaszországban kiáltották-e: respirum!?

Sennyey Pál b. t. képviselő ur azt mondja, hogy az eredmény ugyis prblematikus és államháztartásunk rendezése szempontjából aligha jutunk eredményre, ha a kormány pénzügyi politikája abban zsugorodik csak össze, hogy a deficzitekre fölvett kölcsönök kamatait fedezzük, akkor egy sysiphusi munka áll a nemzet előt, a mely sorvasztó, hervasztó hatással van a

---

A KELET TÁRCZÁJA.

A NÉVMAGYAROSITAS ÉS SZARVAS GÁBOR.

A családnevek oly sietős és csapatos magyarositásának, a milyenről lapjaink naponként szólanak, megvallom, nem volnék nagy barátja. Nem látom ezt a dolgot sürgetősnek. Ez is olyan különösségünk, melyet a külföld nem fog érteni; e miatt nemzeti türelmetlenségnek, heczcznek és isten tudja minek fogja tulajdonitni. A mi több, én azt óhajtanám, hogy az illetőknek előbb érzései, hajlamai magyarosodjanak meg. Előbb szeressék meg bensőleg a magyar nemzetet, jobban mondva: a népet, — hogy ne eszközül használják fel és csikarják ki, hanem vele egybe forradva, vele érezzenek, szenvedjenek, örüljenek. Legyenek előbb bemeritve, beavatva a nemzet közösségébe s csak azután gondoljanak arra, a mi külsőleg csatolja a nemzethez: a névre. Vannak magyarositott nevü embereink, kik a népet nem ösmerik, nem szeretik, de felhasználják és megvetik; nem akarnak tudni sem annak érdekeiről, — nem akarnak vele szellemi közösségbe lépni. . . A név nem teszi az embert, csak ugy mint a ruha a barátot, a czimirat a jelelt dolog lényegét stb. Vannak és voltak német és szláv nevü jó magyar hazafiak; vannak ősi magyar nevüek roszak. . Egy Wenckheimot nem adnánk ötven olyan Batthyániért, ki életét külföldön tölti, hazája nyelvével, szellemi életével ismeretlen s igy nemzetének s nemzetétől idegen.

Sok furcsaság fordul elő a névváltoztatásban. Néha megtartják a régi idegen és az uj magyar nevet. Egyik egy, másik más alkalomra való. . Erre lehetetlen, hogy a két kulacsosság és a kétféle zászló ne jusson eszünkbe. Azután történelmi családneveket vesznek fel s ezen, ugy magánosan, sokan megbotránkoznak. Nehány hóval ezelőtt egy tulnyomóan magyar megyéből felszólitást vettek a hirlapok utján zsidó polgártársaink, hogy legyenek Rákóczyakká, Hunyadyakká, Nádasdyakká (gondolom Zrinyiekké, Balassákká stb. is!) Némelyek ki is mondják, hogy ily nevek felvételét a kormánynak kellene akadályozni. Mert az ily stelliok névbitorlók (sit venia verbo) elszaporodása miatt, még inkább elidegenednek modern demokrat társadalmunktól, valamint ujkori polit. és socialis eszméinktől, törekvéseinktől is azok, kik néha — valljuk meg, nem mindig méltatlanul — őseikre büszkék, — kiket a „nemesség érzete kötelez,“ — kiket nem szabad mellőznünk. Én azt hiszem, hogy az ily névváltoztatást csak egy valami gátolhatná meg; a szerénység, ha hirlapjaink ajánlani mernék. . Érdekes, hogy ősi fejedelmeink neveit Árpád, Géza stb. az utódok alig használták, legalább ily személy-nevekre történelmünkben, okleveleinkben alig akadhatni. Az amerikaiak pedig nagy elődeik neveit (p. Washington) keresztnévül veszik fel. (Na de a rómaiaknál a szolgák az urak családnevét vették fel; igaz, hogy nem ugy, mint ma esnék.)

De én nem akarok a névmagyarositásról bővebben szólani. Szólott a nyelv- és szóképzés helyessége érdekéből a „Nyelvőr“ közelebbi füzeteiben, a „Hon“-ban Szarvas Gábor. E czikk megérdemli a magyarositók figyelmét. Csak egy-két észrevételt akarok reá tenni, — némi igazitás és egészités végett.

Városokat számlálván elő, melyekben a magyarság ma erősebb, mint 40 évvel ezelőtt volt, emliti N.-Váradot és Orosházát is. Ugy látszik, alaptalanul értesült róluk. Mert Váradon, közvetlen tudomás után állithatom, 40 évvel ezelőtt, jóval több báznál divatozott a magyar nyelv, s általában több ajkon forogbatott, sokkal kevesebben a német, — t. i. aránylag a lakosság számához. Mert azon nehány német iparossal s affélével és nem kevés zsidó családdal szaporodott a népessége; zsidó családnak pedig e napig is, aligha magyar valahol a házi nyelve, — ha csak Erdélyben nem. Orosházáról azt gondolja Sz., hogy egy hajóban evez Szarvassal, Csabával. De Orosházának tősgyökeres magyar a lakossága s ennek semmi elgondolható őse nem tudott, nem beszélt a magyarnál egyéb nyelven, Dunántuli magyar lutherán nép gyarmata s ivadéka lévén. Itt is, hihető, a zsidó és egyébféle szaporodás miatt, több ma a nem magyarul is tudók s például németül beszélők száma. A többi városról nem mondhatok ilyest; de e két adat határozottan hibás.

Valamely „szellemi vagy testi tulajdonság“-on alapuló „elnevezések“ közé számitja nagyobbrészt azokat a régi magyar neveket is, melyeknek származását megfejteni nem, legfölebb némelyikének csak sejteni tudjuk: „Bacsó, Balló“ stb. Hogyan lehet szellemi vagy testi tulajdonságon alapuló neveknek venni azokat, melyeknek származását megfejteni nem tudjuk? ezt magát sem érthetni. De még különösebb, hogy ilyek között elősorolja: Bedő, Bende, Benke, Benkő stb. neveket is, melyek avagy Pápai Páriz szótára szerint is, de máshonnan tudhatólag is latin tulajdonnevekből Benedictus vagy a hébertől: Benjamin származnak. S hogy jelenthet szellemi vagy testi tulajdonságot Boda, Bodaj, Kandó, Kanda, Kanyó stb.?

Hát igenevek hogy lehetnek: Anda, Finta, Gegő? Miből s mikép erednek? És kivált Gegő, mely Gergelytől (**r** nélkül ezekben is: Geczi, Geczö) ugy eredhet, mint Benő Benjamintól, Gerő Gergelytől, Zsuzsó Zsuzsánnától stb.

Az **á nyt** nem tartja képzőnek. Hát ezekben sovány, sivány (sivány = homok); vagy itt **-vány** van, és **-vány** képző lehet, de **-ány** nincs. De hát ilyekben: arány (erány, irány), hiány, remény, kemény (V. o. Budenz Öh. Szótár 20. 286. 351. számait.)

Különös, vagy hiányosan van itt kifejtve a **né** és **asszony** szókról, használatukról való nézete is. Igaz, hogy Wilt Mária, e h. Wiltné ez s ez Mária csakugyan nem jó, azaz nem magyaros. És igaz, a mit czélszerüen emlit fel utolsó bekezdésének három tétele első és harmadik helyén. De a második tételbe foglalt e kérdésre: „Hát B-né már egymaga nem annyi-e, mint Frau B.“, mi ellenkezőleg felelnénk Szarvassal, és azt mondanók: nem annyi. Az utóbbi, mely egyértékü evvel: Bl-né **asszony**, nemcsak azt jeleli meg, hogy valaki nő (weib), valakinek neje: hanem azt is ki akarja mondani, hogy urnő = nőnemü ur, urasszony, régen csak **asszony**. Mert akárhol vette ez az **asszony** szó magát, elég az, hogy első és fő jelentése: **úrnő**, volt, — hogy legujabb időben **urnő**, **úrhölgy** jöttek divatba, azt egyrészt ujitás viszketege okozta, másfelől az, hogy mint ispán, jobbágy, kegyelmed stb. s általában sok czimezetre használt nevezet, elvesztette egykori értékét; mert van ma parasztasszony, koldusasszony is. Az **asszony** szónak eredeti magasb értékét pedig mutatják a **boldogasszony**, **kisasszony** (minor domina) **ház asszonya**, **asszonylani** (mint uralni), **asszonyfeleség**, **királyasszony** stb. kifejezések. Nő és asszony, Weib és Frau, sőt **-nő -né** a latinban és ujlatin, német nyelvben egy-egy ragnak felel meg, legalább ebben az alakjában mint férj nevéhez, toldott szócska. Tehát Bl-né = Bl s Weib, Grófné = Gräfin, Comtesse stb. Bl né asszony Fr. Bl. Grófné asszony = Frau Gräfin, Mme le Comtesse stb. Azaz, ha nemcsak megnevezünk, hanem megczimezünk, nemcsak emlitünk, hanem „megbecsülünk“ vagy tisztelünk, ezt mondjuk gr. A-né asszony vagy assonyság. Ujabban úrnő stb.

Ha ide tartoznék, megemlithetnők azt a nevetséges dolgot, melyet forditóinknál tapasztalunk, kik angolból (vagy utánok németből) forditva mondják: Gordon asszony e h. Gordonné (emlitve) vagy G-né asszony (megbecsülve). Miért? Mert az angol mondja Mrs. Gordon, a német Frau G. . . De ha németnek vagy angolnak volna ily esetben használható rövid képzője vagy effélévé rövidült szava (nő): bizonyosan oda tenné, — mint a Gräfin, Königin, Pastorin-ban oda teszi teszi a német, Empress-ben, Counress-ben oda az angol. A mi jobb és szabatosabb szólásaink helyett utánozzuk az idegent, a roszabbat. Sokszor teszünk mi ilyet. **I. S.**

A LÁMPAGYUJTÓ.

Angol regény.

Irta:

MISS CUMMINS

Kilenczedik fejezet.

Egy új jó barát.

(Folytatás.)

Szullivánné tehát előszólitotta Trudkát, s kérte, menjen el mr. Cooperrel a templomba, s segitse vinni neki eszközeit.

Trudka nagyon örült e megbizatásnak, kezébe fogta a kalapácsot, s a csomag szeget, s gyorsan útnak eredt.

Midőn beértek a templomba, az öreg egyházfi elvette tőle a hozott holmikat, s mondta, hogy most már addig játszhatik

Jövő számunk a közbeeső ünnep miatt pénteken jelenik meg.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

termelésre, a hitelviszonyokra, az összes forgalomra.

Hát először is a t. kormány pénzügyi politikája nem egészen és nemcsak abban áll. Mert ha a deficziteknek évi kamatja másfél, vagy mint Chorin mondta, 2 milliót vesz igénybe, ez a kamat fedezve lesz már ezen adó által, és mint volt szerencsém régebben kimutatni — a nélkül, hogy megczáfoltam volna — államjövedelmeinek többi ágazatai évenként 4—6 milliónyi természetes fokozatot mutatnak. Tehát egyfelől meg van akadályozva a deficzit czimén a kamatteher növekedése és másfelől telik — bár kis mértékbe — de mégis telik államadósság törlesztésére is, vagy legalább nagyobb államadósság keletkezésének megakadályozására. Decrescendo megy az államadósági teher és fokozódik a beruházás, a kultura és forgalom. Ez, azt hiszem, nem sysipusi munka, s azt hiszem, méltó az áldozatkészségre, méltó a desperáczió helyett a munkaságra, az erőfeszitésre. (Ugy van! jobb felől).

T. ház! Az adójavaslat ellen érdemlegesen felhozatakra röviden fogok reflektálni, mert e vita nagyon ki van meritve.

Czáfolja Lukács Béla állitását, ki unikumnak nevezte ezen adónemet, majd Wahrman állitására reflektálván, igy folytatja beszédét:

T. ház! igen fontos észrevétel volt s több oldalról ventilláltatott ott a törvényjavaslat intézkedése, hogy nyilt városok zárt városokká változtatnak a miniszter ál; ettől Lukács és Chorin t. képviselő urak rettenesen félnek. Azt mondják, miféle istentelenség a belforgalmat tönkre tenni! Chorin képviselő ur e szót használja: „a mely állam több vonalat állit fel saját területén, az lemond a for alom és ipar fejlődéséről.“ Hát szegény Franczia ország, a hol 1508 adóvonal van: hát szegény Hollandia, a hol 470 adóvonal van, ezek az ipari s a kereskedelmi fejlődésről mind lemondtak? Hát nálunk ott, a hol van zártváros, t. i. Budapesten és Pozsonyban, ezeknek forgalma, kereskedelme, ipara szenvedett e? ezeknek fejlődését nem mutatja e a legszebb adatokkal most a népszámlálás? Ilyen tulzásokat ne méltóztassanak mondani. Hiszen a felhatalmazás nem is oly drákói dolog; az eredeti törvényjavaslatban az nem volt benne, azt mi terjesztettük ki a pénzügyi bizottságban és és mi természetesebb, mert hiszen az adótételt igy vagy ugy alkalmazni kell, azt sem csökkenteni sem növelni nem szabad. És ezen a téren van Szilágyi t. képviselő ur beszédében egy nagy tévedés. Ő ugyanis téved, mert azt mondja, hogy ő olyan felhatalmazást, a mely önkényes adókiszabást ad a kormánynak, soha meg nem szavaz.

T. ház! Felvetette Eötvös t. képviselő ur a fogyasztási adó zárvonal kérdését és valami miszteriósus dolgot akar látni, hogy opportunitási okból a pénzügyi bizottság attól ez alkalommal eláll. A január 10—12-ik bécsi lapokban jött a hir, hogy az osztrák kormány felszóllalt a zárvonal ellen és ennek következtében a pénzügyi bizottság mindjárt másképen beszélt, másképen beszél Kovács László t. képviselő társam, és a kormány sem akar arról semmit se tudni: erre a gyanusitásra megfelel a chronologia. A pénzügyi bizottság jelentése kelt 1880. deczember 8-án. Kovács László t. képviselő társam beszélt január 2-án, a bécsi hir lejön jan. 10-én. Méltóztassanak meggyőződni ebből: hogy miféle pressio lehetett az, a melynek hatása alatt a pénzügyi bizottság állott. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Mert kérem alásan, hogy opportunitásban élünk mindnyájan, az ugy hiszem Eötvös t. képviselőtársam se tagadja; hisz vannak pártok, a melyek megkeresztelni sem merik magukat opportunitásból, inkább pogányok maradnak. (Ugy van! Ugy van! Derültség a jobboldalon.)

(Vége köv.)

BELFÖLD.

A fővárosból.

Czukor, kávé. — A t. ház. — Hegedüs Sandor nagy beszédének hatása.

T. Szerkesztő ur!

Bernáth Gazsiról maradt fenn a traditió, hogy az ujságolvasásban egy évvel mindig hátra járt. Ez az ő hibája volt. De hogy én egy pár nappal mindig későn járok a fővárosi „legujabb“ hirek megküldésével; az már nem egészen az én hibám.

Várakoztunk!

Feszült idegekkel, a legélénkebb kiváncsisággal, aztán némileg türelmetlenséggel vártuk a hét végét. Mindenkinek keblén ott nehezedett a — czukor-kávé kérdés, vagy a mint Jókai elnevezte: a kávés ibrikek harcza.

Egész héten nem tudtunk kibontakozni a czukor-, kávé- sör adóból. Biztos tudomásom van arról, hogy igen sokan nem ittak e héten kávét. Elmegy az ember kedve tőle, s bele ve szekedik az ellenzék argumentoczióiba, a melylyel csalhatatlanul igyekeztek bebizonyitani, hogy hiszen oly borzasztóan meglesz igy adóztatva a czukor-, kávé, hogy lehetetlenség lesz avval élni.

Az ember akármi bolondot elhisz, ha egész héten keresztül verik a fejébe szakadatlanul!

Aztán elérkezett a szombat. Régóta „gyakorlom“ (mind mondani szokták) az országgyülés üléseit, de évek óta nem láttam olyan impozáns képét a háznak, mint ma. A honatyák tisztes és kevésbbé tisztes arczai tekintettek a padsorokból szét; a karzatok zsufolva közönséggel. Ilyen sok hölgy. Hiszen ez a kérdés első sorban őket illeti, mint a hogy Németh Albert szélbali humorista kideritette „nagy szabásu“ beszédjében. Azt mondotta, hogy a financzok ellen ingerli az asszonyokat ez a javaslat, ha azok a kamarákban kutatnák a czukorkávét.

Szóval, tele volt a ház. A betegek is bevonattak. Látni kellett volna azt az ellenzéki hajszát! Kezdte Helfy Ignácz. Nagy beszédre készült, mert a czukorkák nagy száma és a pohár viz ott volt mellette. Beszélt is. Csanády, Turgonyi, Majoros nem győzték a „Helös“-léssel és minden második szavára bele éljeneztek, ugyannyira, hogy Catár bátyánk is jónak látta belekiáltani:

— Ne kompromittáld a pártot, ne tedd nevetségessé te Csanády!

Pedig hát Csatárnak is tetszett a beszéd. Azt mondotta a végén, hogy

— Czukros ember ez a Náczi!

Valószinüleg „fáint“ akart mondani, de a hosszas czukor-vita után a czukorra szaladt a szája.

— — Denique győztünk! 22 szavazattöbbsége van a kormánynak e javaslatnál. Hiába volt az Apponyi „az göresös“ vagdalózása, a Szilágyi Dezső „éles logikája“, Sennyey Dunát beállitó beszéde, s a szélsőbalok „haza“ kiabálása. Győztünk!

De hát ennek oka van. A szombati eredményt a pénteki eredmény okozta. Tegnap tartotta meg Hegedüs Sándor előadó a zárbeszédjét. Hegedüsnek ez volt talán a legnagyobb beszéde, de hogy a legsikerültebb beszéde volt, az kétségtelen. A miniszterelnök kitünő polemista, de csak darabszámra szokott elbánni a támadókkal. Hegedüs „nagyban és egészben“ döntötte le a napok óta nagy furfanggal, nagy szájjal és kinnal összehordott frázisok piramisát.

Ha csak ezeket kellett volna ledönteni, akkor az nem nagy munka lett volna. Nem volt alapjuk, s a kártyavár összeomlik hamar. De ő nemcsak ezt tette, hanem egyuttal bebizonyitotta a javaslat alaposságát, s meggyőzte az ellenzéket is arról. Meggyőzte, bármikép tagadják, mert a zárbeszédet szépen végig hallgatták. Nem hallatszottak a szokásos „Nem igaz“, „Ámitás“, „Hazugság“ kifejezések. (Pedig az ellenzék manapság nagy előszeretettel használja ez épen nem illdomos kifejezések. Drasztikussá válik beszédje, az közbeszólása; de hát ez az ő dolga, s ha hiszi, hogy boldogul vele, hagyje.)

Pulszky Gusztí, a nagy „órator“ és jövő államférfi azt mondá legintimusabb barátja előtt:

— Mégis volt abban a beszédben sok, sok olyan, a mi . . .“

A többit még legintimusabbja előtt sem vallotta be, — nem tartotta opportunusnak! — mert ezek az urak még talán maguk előtt sem akarják bevallani, hogy másnak is lehet igaza.

Hanem ha Pulszky nem is, de gratulált Hegedüsnek nemcsak az egész többség, sőt az ellenzéknek egy része is (a kik „bár látják a jót, de nem cselekedhetik“) ugy titokban. Nem képviselők, hanem adófizető polgárok keresték föl, szakemberek jöttek el hozzá, hogy elismerésüket kifejezzék. Beszéde egy tanulmány volt.

Ma Tisza miniszterelnök szólt, és ez egyszer kijött sodrából, s oda mutatott az érdemes szélsőbalokra: ne áruljatok hazafiságtokat a Kossuth neve alatt, hisz nem követitek az ő politikájának legfőbb lényegét!

Azt tartom, hogy az ember, ha rápirulnak, le szokta sütni a fejét. A szélső urak ez alkalommal lesütötték fejeiket, s ma hallottam legelőször a szájukból, a mióta Tisza miniszterelnök, hogy: Tiszának igaza van! Nem lehetett ellene mondani. Állitása ott volt nyomtatásban az Egyetértés hasábjain. Még Csanády sem használta e szót: Ámitás! — pedig a szája szélén volt már.

Volt röstelkedés. A kályosókon szaladtak Csávolszkyhoz, de Cs hirtelen leszavazott, s elsietett a házból. Mert sürgös dolga akadt . . .

. . . Közbe-közbe bálozunk, koresolyázunk, hangversenyzünk, a hogy jön. A farsang vigan folyt. (*)

Kézdi-Vásárhely, jan. 28.

(Szeszgyár épitès. Farsang.)

(Vége.)

A városi tekintetes tanács a mai napon is egy ilyen magában vészt rejtő szeszgyár ügyében tartott tárgyalást.

Egy városi polgár id. Kovács István egy szeszgyárt akar megindítni a reform. egyház összes épületei temploma és leányiskolája főszomszédságában, még pedig oly nagy gyárt, mely képes legyen naponta 60—80 mázsát főzni. Az egyház és az utcza népe már két év óta küzd az ellen, a városi tanács mindig megtagadta az engedélyt, felsőbb helyen, vagy az egyik vagy a másik hatóság megadta az engedélyt a miniszter a revisiv utján forma hiány miatt már kétszer vetette vissza s rendelt uj tárgyalást. Ebben az ügyben volt hát ma uj tárgyalás az épület helyszinén, a kebli egyháztanács teljesen megjelent, az utcza népe egész tömegesen vett részt az ötet oly közelről érdeklő ügyben.

Egyházunk papja Székely János ur az összes nép előtt szivet megindító hangon kérte és szólitotta fel Kovács István urat, hogy tekintse ez utcza népének szerencsétlenségét, tekintse az egyházat s annak érdekét, mint egyháztanácsos, ki esküvel van kötelezve az egyház érdekeit védelmezni, s mondjon le e szándékáról, nyisson más helyen szeszgyárt a folyó viz mentén, hol több gyár van eladó, vagy hely alkalmas gyár épitésére, de Kovács ur fenntartotta határozatát, vissza nem lépett, a tárgyalás aztán tovább folyt a tanácsnál.

Nem tudjuk minő eredménynyel, de ha engedélyezni találja a hatóság ezt a nagy gyárt, akkor aztán bátran elköltöztethetni innét a leányiskolát, el a templomot papilakot esürös kertet és kántori lakot, mert ezekben ugyan csendesség egyikben sem lehet, már csak a hely fekvésénél fogva is, minthogy az egyház alantabb fekvő telkét teljesen elboritja a viz és a mocsok.

Az az utcza népe, a mely ezen utczában a más két gyár mocskos levében uszik, bátran kiköltözhetik onnan, mert midőn egy ilyen nagyszerü gyárból folyon naponta kétszer vagy többször a felhasznált forró viz felöntve a hizlaló levével, akkor az egész utczát elboritja.

Reméljük, hogy a legégetőbb közegészségügyi okból nem fog engedélyeztetni e gyárnak az emlitett helyre való épitése s reméljük, hogy a közigazgatás ilyen dolgokat nem enged megtörténni.

Hogy ezen szivós kitartással e szeszgyár állitáshoz ragaszkodó embert el nem utasitotta, legelsőben az illető felsőbb hatóság vagy miniszter ez állam érdekét tekintve is felette káros, mert ha az első alkalomnál az egyház és 100 lakós kérelmét figyelembe véve elutasitották volna a felsőbb hatóságok, azóta már évekkel ezelőtt füstölt volna a viz mellett szeszgyára, adta volna már évvel ezelőtt érte az adót. Igy pedig neki is tetemes kára költekezése, az egyháznak és 100 lakósnak méltatlan harczolása költekezése, az eredmény már harmad év óta semmi.

Az ilyen közigazgatáson lehetne egy keveset rektifikálni, ha a belügyminiszter ő nagyméltósága rá fordiltaná a hasonló természetü dolgokra a figyelmét.

Többet nem irok e szomoru dologról annyival inkább, mert ugy értesültem, hogy a kebli egyháztanács, ha engedélyezni találják e szeszgyárt, az egész ügyet ügyiratokkal, okmányokkal felszerelve szándékszik röpiratban kiadni, a jó közigazgatás diesőitésére.

Ezen szomoru eseményt bezárva tudatom, hogy folyó hó 22-én volt az árvaház és menház bálja, melyen ugyan közönség nagyon kevés jelent meg, azonban a deficzitből két nemes szivü lény ügybuzgó fáradalma megmentette, a menyasszonyiben szivesek voltak jegyeket árusitni. A jelen önző világban az ilyen áldozatkészség a milyen ritka, ép olyan méltó az elismerésre. Örömmel jegyzem azért nevöket e becses lapok hasábjaira: Mátéfi Zsuzsika és Szőcs Vilma kisasszonyok utánzásra méltó áldozatkészséget tanusitottak e két intézet érdekében. Éljenek soká!

—n.—

Levél Erdővidékről.

január 30. 1881.

(Vége.)

(Iskolai takarékpénztárak. Bál. Garázdálkodó farkasok. Kereskedelem. Egy élet vége.)

Örömmel mulathatok „Erdővidéki Népbankunk“ gyarapodására is. Egy év s kilencz hó mult el azóta, mióta e szerény pénzintézet megkezdette müködését, s ma, illetve a mult év végén több mint 10.000 forint alaptőkével rendelkezik. Nem tőke pénzesek tele erszényéből, hanem iparos és földmivelő nép filléreiből gyült össze, jelszava terjeszteni a takarékosságot, s leszoritani uralkodásából az uzsorát. Azt hiszem czélját e rövid idő alatt meglehetősen megközelitette, ugy hogy csak ily arányban haladjon tovább is, Erdővidéken mint pénzintézet a közszükségletet bizonyos nehány év alatt teljesitteni fogja hitelével. Ez évben tartott közgyülése az igazgatási számadásokat teljesen rendben találta. Az igazgatóság három tagja már a mult évre egyenként 150 frt jutalomdijban részesültek s jövőre a napi biztosok csekély napi dijban fognak részesülni. Az egylet közgyülése azon erdővidéki iskoláknak hol takarékpénztárak állittattak vagy fognak állittatni ingyen könyvecskéket határozott adni, hogy ezzel is az ügyet némileg előmozditsa. Sajnos, hogy a közgyülésen a tagok oly számmal nem jelentek meg hogy az alapszabályok némely pontjain is változtatni lehessen, holott már ez csaknem elodázhatlanná vált. E czélból nem sokára a közgyülés ismet össze lesz hiva, reményijük a tagok már csak sajat érdekök szempontjából is megfognak jelenni.

* * *

Tarsas összejöveteleket itt inkább csak nyilvános bálokban láthatunk. Ilyen lesz a baróthi olvasó-egylet bálja, melyet a közönség, mint máskor, ugy most is örömmel partolland. Bálhirek természetesen még vannak, de egészen nyilvánvalóságra hozva nincs.

Politikai életünkben még csak suttogás hallszik egyik másik követjelöltről, jobban mondva a kerületek jelöltjeiről, még jobban mondva azon kandidátusokról, kik magukat kandidálják, kandidáltatják, s valószinüleg azzal is maradnak. Későbbre hagyjuk a nevek felsorolását már csak azon okból is, hogy a választásig még hiszem e névsor sok változáson fog keresztül menni.

* * *

A vadásztörvény, mint a mult évben, ugy most is mint az előtt keserü gyümölcsöket terem. A ragadozó vadak a legbátrabban garázdálkodnak. Vadászoknak bővében volnának, de vadászjegyet kevésnek van módjában váltani, s igy ő vadságaik kényelmesen végzik garázdalkodásaikat. A mult éjszakák egyikén három farkas jött Felső Rákasra be s ott egyik jubakol öt darab lakosát az örök életre vitték. Ezután ismét eljöttek vadászjegyeket vizsgálni s miután nem találtak senkinél, bőrös pecsenye büntetésben marasztaltak el egy szegény embert. A községi biró fejszével, bottal s néhány puskával indította utánuk a népet, de az ordasnak több esze van annál, hogy sem vadászjegy nélkül megengedje magát lövetni, s bizonyosan táviratilag értesitette a pénzügyőrséget a községi előljáróság törvénytelen eljárásáról mit ellene inditottak, s most immár hiszem, hogy az ordasoknak lesz igazok. Birunk azonban az illetékes hivatal igazságos itéletében, mely tekintettel kell hogy legyen a kényszer helyzetre s a sürgős intézkedés elkerülhetetlenül szükségos voltára.

* * *

Kereskedelmi életünk is általában minden téren virágzásnak örvend. Különösen a gabona kereskedés piaczunkon meglehetős nagy. Nagyobb városainkat kivéve, vasuti állomásainkon alig van nagyobb forgalom, mint az ágostonfalvi. Tekintve még azt is, hogy a köpeczi kőszén forgalmat is ez állomás főnöke kezeli, csudálkozunk miként van az, hogy itt csak két hivatalnok van alkalmazva. Nagy erőfeszités kell ahoz, hogy egy ember csaknem egész éjszaka talpon álljon, s nappal is az ügykezelést pontosan végezze, különösen még ha a mellette levő személy igazán csak gyakornok. Megjegyezzük, hogy ez állomáson a személy- és tehervonatok egy éjszaka háromszor közlekednek. Ugy értesültünk, hogy lesz segitve e bajon, de ugy látszik késik az éjhomályban. Ohajtandó lenne, ha a vasutigazgatóság segitene a bajon, ha nem az illető személyek, legalább a nagy közönség érdekéért.

* * *

Végül még egy szomoru esetet emlitünk fel. A mult hét egyik napján egy f. rákosi fuvaros talpát szállitván a vasutra, az állomástól egy utast felvitt Barótba. Innen hazatértében, valószinüleg a szánról leesett, s lovai ot hagyták. Sötét este addig bolyongott, mig az Oit jegére vetődött, hol egy befagyatlan helyen beesett, a jég karjan azonban sok ideig fenntartva magát, segitségért kiáltozott. A szomszéd Ágostonfalváról jöttek is valami fiatal oláh legények, de nem mertek a jégre menni; botot nyujtottak a küzködőnek, de ez már kezével nem, csak fogaival kapott utánna. Ekkor nevét megmondta s családjának, neje s 4 gyermekének örökbucsut izenve, elmerült, Negyedik nap találták meg hulláját. L.

KÖZEGÉSZSÉGÜGY.

A vizvezetés, csatornázás, illetve talajszáritás, az emésztet és hulladékok (szemét, mosóviz, esőviz stb) kezelének kérdéséhez Kolozsvárt.

(Vége.)

Fölösleges is talán emlitenem, miszerint többféle módozatban lehet a vezetéket készitni, melyek befolyással vannak kiadások mennyiségére, de egyszersmind a vezeték többé, kevésbbé tökéletességre, anélkül azonban, hogy az mégis használhatatlan lenne: a kinek bársony felöltőre módja nincs, eljárhat az egyszerü daróczban s éppen olyan jól megélhet mint az első.

Ennek okából, a vezeték kezdetétől egész a viztartóig kétféle számitást szereztem be, értelmes épitészektől.

Az első nagyobb méretekben, mind hydrauticus mésszel falazva s portland cementtel letakaritva, azaz az esmert épitési módok legerősebbikét alkalmazva, készitette számitását. A másik valamivel kisebb méretekkel, de ugyancsak akkora csatornát tervezett, a melybe ember belefér, közönséges mésszel falazva, és vizhatlan mészréteggel csak bevonva. A harmadik módozat lenne, midőn a csatorna nem épittetnék akkora terjedelmünek, hogy abban egy ember végig mehessen, csupán a viz befolyására szükséges terjedelmü belvilággal; ez utóbbi jóval kevesebbe kerülne.

Az első számitás szerint minden folyó méter csatorna 49 frt 41 krajczárba kerülne. Ezen számitásnak csak főösszegét emlitem föl a legnagyobb távolságról, Gyalutól. E szerint a 17. kilométer hosszu vezeték 839,970 forintba kerül. Ugyane szerint egy 5000 köbméter ürtartalmu viztartó 40.000 forintba.

A második számitás szerint egy folyó méter csatorna 20 forintba kerül. Az erre alapitott számitásokat részletesebben bemutatom.

E szerint belekerül:

1 Sz.-Fenestől	8.5 kilom.	csatorna:	170.000 frtba.
2 Lónától	12.3 „	„	246.000 frtba.
3 Gyalutól	17 „	„	340.000 frtba.

Ugyane számitás szerint a viztartó, csak 1500 köbméter viz befogadására, belekerül 6000 forintba.

A viztartótól kezdődő eső vezeték költségei ilyenformán alakulnak:

20 méter átmérőjü eső kellene mintegy 4 kilométer hosszu 8 frtjával:	8000 frt.
10 centiméter átmérőjü eső kellene mintegy: 4 kilométer hosszu 5 frtjával	20.000 frt.
5 centiméter átmérőjü eső kellene mintegy 7 kilométer hosszu, 3 frtjával	21,000 frt.
A fő eső hálózat kerülne tehát lerakással értve, összesen:	49.000 frtba.

Összesitve pedig a fentebbi tételeket, Gyalutól kezdve, igy áll:

1 A csatorna:	340.000 frt.
2 a viztartó:	6000 frt.
3 a csővezeték:	49.000 frt.
fő összeg:	395.000 frt.

Ha pedig ember által nem járható csatornát számitunk, a kiadas következőleg áll:

1 A csatorna:	170.000 frt.
2 a viztartó:	6000 „
3 a csővezeték:	49.000 „
fő összeg:	225.000 „

itt, mig ujból hazamennek, csak nehogy valami kárt tegyen, azzal ott hagyta, s be ment egy kis mellék házagba, hogy fürészeljen, tisztogasson, s fát vágjon a másnapi tüzeléshez. Trudkának nem maradt más teendője, mint magát mulattatni, s darab ideig nagy gyönyörüsége telt benne, a padok között ide-oda járni, s mindent jól megszemlélni közelről, mit eddig csak a bejárathoz közel eső egyik zugból tehetett meg. Azután felment a szószékre, s egy képzeleti gyülekezethez szónoklatot tartott. Már épen kezdte megelégelni az egyedüllétet, s unatkozni, midőn az énekvezér, ki észrevétlenül lépett volt bé. elkezdett orgonálni, s Trudka ekkor leült a szószék lépcsőjére, s a legnagyobb figyelemmel, s egész gyönyörüséggel hallgatta a szép zenét kevéssel azután, hogy az orgona megszólalt, megnyilt, a templom egyik oldalajtója, s két egyén lépett be rajtu, kik csak hamar, Trudka egész figyelmét igénybe vették. Egyike ezeknek öreges ur volt, tiszta fekete öltözékben, törpe, zömök ember volt, szürkehajjal, magos homlokkal, s éles arczvonásokkal; de ámbár egyszerü külsővel birt, még is feltünt rajta biztos magatartása, s nyugodt jóságos arczkinyomata.

Fiatal, mintegy huszonöt éves nőt vezetett karján. Ez nagyon egyszerün volt öltözve, sötét barna felöltőbe, s ugyan ily szinü kalapban, kék szalagokkal diszitve. Az egyedüli gazdagnak, vagy választékosnak mondható öltözeti czikk rajta, egy gyönyörü sötét szinü nagy prém gallér volt, melyet nyakánál csokor alaku, értékes emailozott csatt tartott össze.

A fiatal hölgy valamivel kissebb volt közép magosságnál, de csinos, arányos alakkal birt.

Arczvonásai szabályosok voltak, arcza meglehetős halvány, s világos gesztenyeszin haja kiváló csinnal és gondosan volt rendezve. Egyszer sem pillantott fel, mialatt csendes léptekkel áthaladt a templom padok között, s lesütött szempilláinak hosszu prémje csaknem arczát érintette.

A két látogató közeledett azon helyhez, hol Trudka ült, a nélkül, hogy ezt észrevennék.

— Örülök, hogy szereti kegyed az orgonát, szólott az ur társnőjéhez. Én magam nem sokat értek a zenéhez, de azt mondják, hogy ez nagyon jó hangszer, s hogy Hermann kitünően játszik rajta.

— Az én véleményemre sem sokat lehet adni, felelt a hölgy, kevéssé vagyok müértő a zenében, bár mennyire is szeretem azt; de e symphonia oly rendkivül szépen hangzik, hogy ugy tetszik tán soha ennél meghatóbbat nem hallottam még; talán onnét is van, hogy oly jól öszhangzik a templom jelenlegi méjj csendjével. Szeretem nagyon müves napokon a nagy templomokat meglátogatni. Nagy szivesség volt öntől, hogy magával hozott e délutáni sétára. Hogy jutott eszébe?

(Folyt. köv.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Összehasonlitás végett megemlitem, miszerint Kagerbauer Antal a belvárosi csővezetéket, 45 helyen szabad kifolyással, a hidkapui malomtol vizerővel fölnyomva a a vizet: 55000 forintra számitotta; mely összeg, tekintve, hogy ő a nyomó gépet és a kifolyókat is bele vette megközeliti az enyémet, a 49 ezer forintot.

Amint ezen hozzávetőleges, de mégis bizonyos alapokon nyugvó előleges számitásokból látni lehet, a vizvezeték, a többféle módositásokhoz képest, 225—250 egész 400 ezer frtnyi összeget veend igénybe.

Szóljunk most valamit a fedezetről.

Nézetem szerint az épitéshez szükséges összeget 5 vagy 6 százalékos törlesztési kölcsönnel kellene megszerezni, minthogy mimagunk sajátunkból egyszerre ekkora összeggel nem rendelkezünk, de rendre képes lesz a város lakósága azt megfizetni. A város mint egész pedig szavatosságot vállalna az egész összegért; maga pedig a befolyó jövedelmekben valamint magában az egész müben találná meg a fedezetet. Vagy meglehet, hogy vállalkozó is akadna az egésznek önköltségén kivitelére. Kétséget alig szenved azonban, miszerint a vállalat sikerét csupán társadalmi uton, az egész lakósság hozzájárulása mellett érhetjük el s másként nem; a község, a közpénztár részéről pedig csak lehetőleg erős anyagi támogatást kell várni.

Kagerbauer az általa kilátásba helyezett 55, ezer forint törlesztésére a következő módot ajánlotta, melyet czélszerüségnél fova ez idő szerint is figyelembe vehetünk. Szerinte fizetne 10 évig évenként a belvárosban és környékén:

7. középület	100 frttal	700	forint
16. legnagyobb ház	40 „	640	„
28 másodrendü „	20 „	560	„
100. harmadrendü „	10 „	1000	„
100. negyedrendü „	8 „	800	„
200. ötödrendü „	6 „	1200	„
100. hatodrendü „	5 „	500	„
100. épület a kölvárosból a belváros szomszédságában	3 „	300	„
651 ház összesen fizetve		5700	„

Magam pedig a következő számitást teszem:

a belvárosban 588 házban lakik		1316	család.
a külvárosokból 732 „	„	920	„
összesen 1320 „	„	2246	fél.

(l. Kővárynál)

Fölveszem, hogy megmenekedvén a több cseléd fentartástól, illetőleg a cselédek által szamosviz hordásra forditott idő pazarlásától s a vizhordásra most elmenő mindenféle költségektől, ugymint fogattartás s több effélé: szivesen fizetne minden család a ház előtt az utczában közel levő csorgók használatáért 1 forinton kezdve nagyobbacska összeget is: mely alapon, az hiszem, nem tévedek, ha egy-egy családtól 2 forintot helyezek kilátásba; ez az összeg lenne 2246 lakóféltől . . . . . 4492 frt.

ehez jő a fenti . . . . . 5700 „

a város, középületeiért s egyébb használatokért, meg mint gyámolitásául a vállalatoknak fizetne kerek számban 4000 „

a fenti 1320 házból ott föl nem vett 669 ház 150 krjával fizetne . . . 1003 „

összesen bejönne évenkint legkevesebb 15195 „

Ezen összeg azonban meg nagyobbodnék azok azokkal, melyeket az ipari czélokra használt vizért lehetne venni, például szesz,- eczetgyár, tímár, otthon vágó mészárosok s hentesektől stb. ugy, hogy ez évi bevétel alighe föl nem fog rugni 20 ezer forintra.

Ezen összegek körülbelül fedeznék a beépitett tőkének 5 %-os kamatját és törlesztését.

Midőn ismételve hangsulyoznám, miszerint ezen, a város közkegészségügyi, mint előhaladási érdekeiket oly mélyen érintő s éppen azért kiváló fontosságu nagy mü létesitése csak társadalmi uton, minden erők összpontositása által érhető el; azon meleg felszólitással illetve inditvánnyal járulók az illetőkhöz; hogy azok, kik elég erkölcsi erőt éreznek magukban, elég tekintélylyel és befolyással birnak, inditsák meg a mozgalmat, hivjanak összeértekezletet; mely majd el fog igazodni a további teendők felett.

Részemről megnyugtat annak tudata, hogy csekély személyem lebetett a kezdeményező, egyszersmind szolgálhatna némi alapot, melyről lehetséges a megindulás; s egyetlen hő óhajtásom egyelőre: vajha igénytelen szavaim nem lennének a puztában elhangzott s zavak.

Jövő alkalommal folytatom értekezésemet a csatornázásról s aztán a többi felállitott kérdéseimről.

Kolozsvárt, 1881 január 23 ikán.

Dr. Salamon.

Kivonat a „Budapesti Közlöny“-ből

Árverések: Fogarasi kjb. Goldner Tamás és társai ellen 9000 frtra becsült fogarasi ingatlanai 1881 május 8-án; Gy.-Fehérvári ktv. Borsos Károly és neje 5415 frt. 33 kr, becsült m. igeni ingatlanai márczius 16-án. Deési ktv. Vajda Pál kaczkoi ingatlanai február 21-én; **Pályázatok**. Kolozsvári kir. pénzügyi igazgatóságnál fogalmazó gyakornoki államás; Dicső-szentmártoni járásbiróságnál albiroi állomás.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1881. febr. 1.

Helyi hirek.

— **Fáy Szerena** k. a. hetedik felléptéül tegnap Iskarióth, Váradi tragoediája adatott. A főpap és synedrium oltalma alá menekült Magdolnát, majd a szenvedő nőt Iskarióthtal való nagy jelenetében kiváló erővel és hatással játszta. A kisasszony szerdán lép fel utoljára nálunk a „Lelencz“-ben. Óhajtjuk, hogy minél előbb ismét láthassuk. A maros-vásárhelyi lapok szerint a k. a. meghivást kapott oda a Sztupa szintársulatához s valószinüleg egy-két szerepben fellép a székely fővárosban is.

— **A városi képviselő bizottság** igazoló bizottsága tegnap tartott ülésében vette tárgyalás alá a communitás ujan választott tagjainak ügyét. Kerekes József szónélkül igazoltatott, ifj. Dr. K. Biázini Domokos megválasztatása ellen azonban a választási jegyzőkönyvben gr. Bethlen Gergely óvást jelentvén, e kérdés eldöntése hosszabb discussiora adott alkalmat. ifj. Dr. K. B. D. ugyanis, mint annak idején irtuk nem tett eleget az 1870. XCII. tcz. 20 §-ának, azaz nem adófizető, a min azonban az által kivánt segiteni, hogy az igazoló bizottság elé terjesztett beadványában hivatkozik arra a tényre, hogy apja érette, mint családtagért, évek óta fizeti a 2 frtot (mint a törvény a kiskoru családtagok és cselédek után követeli,) valamint az által, hogy bemutat egy adó-könyvecskét, melynek tanusága szerint a választás utáni napon 1878—80 évekre utólag, önkéntes bevallás alapján, hirlapirói évi 110 frt jövedelme után, egyszerre befizetett 33 frtnyi kereseti adót. A bizottság ez utóbbi pontra nézve kérdést tán az adóhivatalhoz, ha e 33 frt előzetes követés utáni restantia-e, vagy pedig csak utólag vállalt kötelezetség beváltása? A határozat hozatal, valamint a Bartha Miklós igazolási kérdése a következő ülésre halasztatott.

— **A városi bizottság** kiküldöttei ma délutáni gyülésökben állapitják meg a Rudolf trónörökös esküvőjére készülő felirat diszformáját.

— **A hivatalos** időjelzési térképek, melyeket, mint annak idején irtuk a kereskedelmi miniszter egyetemünknek is megküld, már láthatók az egyetemi főépület torda utczai bejáró jánál a közönség használatára kifüggesztve. A térkép köztünk megjelent legelső jóslata is beteljesült: az idő csakugyan egészen lágyra fordult nálunk is.

— **Az oly korán elhunyt** Gyergyai Árpád temetése tegnap városunk összes közönségének legmelegebb részvéte mellett folyt le. Az intelligenczia, az orvosi kar, a vasuti hivatalok s a nép szokatlan nagy számban kisérte örök nyugalomra a megholdogultat, e végtisztesség által fejezve ki azt az őszinte részvétet, melyet e váratlan haláleset a közönségben keltett. Ugyanezt jelezte a nagyszámu koszoru, melyet a koporsó előtt külön kocsi szállitott s melyekkel a rokonok, ismerősök, egykori tanitványok, vasuti személyzet fejezé ki háláját, bánatát az elköltözött iránt.

— **A folyó hó** 2-ára tervezett korcsolyaverseny azon esetre, ha az éjjel keményebben meg nem fagy, alkalmas idő hiányában bizonytalan időre elhalasztatik. A versenynek kedvezőbb alkalommal megtartásáról, azonban a n. é. közönséget értesiteni nem mulasztja el, a rendező bizottság.

— **A kolozsvári** önkéntes tüzoltó-egylet évi rendes közgyülését mult vasárnap d. e. 10 órakor tartotta meg a városház tanácstermében. Főparancsnok Deák Pál pont 10 órakor igen szép és lelkes szavakkal nyitja meg a közgyülést, mely után következett az 1880-ik évi parancsnoksági jelentés felolvasása, melyből közelebbi számunkban adni fogunk, a pénztárnoki jelentéssel együtt. A pénztár vizsgáló bizottság a pénztárt részletesen megvizsgálván, azt a legnagyobb rendben találta, miért is a közgyülés Széki Miklós pénztárnokot a számadások terhe alól fölmentette s egyszersmind jegyzőkönyvi köszönetet szavazott részére. Az 1881. évi számadások megvizsgálásával Benel Ferencz, Hory Béla és Himmelstein József urak bizattak meg. A folyó 1881. évi költségvetés tárgyalása alkalmából kiemelendőnek tartjuk azt, hogy a közgyülés a parancsnokságot felhatalmazta 1000 frt erejéig egy Hydrophor (vizszerü gép) beszerzése végett. Az inditványok sorrendjében egy 29 tagból álló tüzoltó csapat következő 5 inditványa vétetett tárgyalás alá. 1 ör. Szólittassék fel a tkts. városi tanács a közgyülés által arra, hogy az 1876-ban elkészült tüzrendészeti szabályt léptesse gyakorlati érvényre. 2-or. Az 1879-ik évben egy a városi tanács, vasuti mérnökök és helybeli gyárosokból alakult bizottság a két omnibus fecskendőt megvizsgálván, azokat kicserélendőnek nyilvánitták, de a mely kicserélés mind e napig nem történt meg. A közgyülés erre nézve kimondja, hogy átirat intéztessék a városi tanácshoz, melyben márczius végeig mindkét ügyben sürgösen intézkedjék. Kiemelve főleg azt, hogy ha netalán ezen mulasztás miatt valami nagyobb kár vagy hátramaradás történnék, a felelősség egyedül csakis a városi tanácsot terhelné mindezekért. 3 or. Utasittassanak a rendfentartók kötelességeik pontosabb teljesitésére, mivel ha a kényszer tüzrendészeti szabály életbe fog lépni, könnyen igen sokan a rendfenntartó köpenye alatt kibuvnak a kényszer tüzoltászat kötelessége alól is. A közgyülés e tekintetbe megbizza a parancsnokságot, hogy készitsen egy szolgálati szabályzatot a rendfentartók részére s azt sürgösen terjessze egy rendkivüli közgyülés elébe. 4-er. Inditványoztatik, hogy már az országos közp. tüzoltó bizottság által elkészitett szabály alapján, mely szerint az 5, 10, 15 évig hü és pontos tüzoltó tagok érmekkel tüntessenek ki, hozassék már be a helybeli tüzoltó egylet tagjai sorába is. A közgyülés főparancsnok azon fölvilágositása után, melyre mint az országos tüzoltó bizottság szabályzata jelenben épen a nagy mélt. ministeriumnál van megerősités végett, határozatilag kimondja, hogy mihelyt ezen szabálymegerősitve lesz, a helyi tüzoltoknál is gyakorlati alkalmazást fog nyerni. 5 Egy leendő tüzoltó zenekar felállitására nézve, hosszas vita után a közgyülés a parancsnokságot bizza meg, hogy ha az anyagi viszonyok engedni fogják, állitsa fel. Végre a főparancsnoknak fáradhatlan buzgalmáért jegyzőkönyvi köszönet szavaztatván, s a jegyzőkönyv hitelesitésére egy 2 tagu bizottság jelöltetvén ki, a közgyülés pont 12 óra kor eloszlott.

— **„La Jeune France“** legujabb füzetében Sasvári Ármin ismertetést közöl „Kossuthról és a magyar demokrácziáról.“ Az „Irataim“ franczia kiadásának megjelenését használja fel Sasvári alkalmul arra, hogy képét adja nagy vonásokban Kossuthnak „az európai demokráczió eme dicsőségének“ és jellemezze egyszersmind Kossuth befolyását a magyar politikai viszonyokra kezdettől fogva maig. Sok jóakarattal, sok lelkesedéssel, de kevesebb ismeretével a történelemnek s a mai viszonyoknak — irott közlemény. Kossuth föllépését az „Országgyülési Tudósitások“ szerkesztésével 1823-ra teszi 1832 helyett; és a mai Magyarországot ugy tünteti föl, mintha összes aspirátiói csak a Kossuth eszméinek megvalósitása körül csoportosulnának. Tévedés mindakettő. Hanem abban igaza van, hogy a magyar hirlapirodalom annyiban tisztességesebb, mint a franczia, a mennyiben nagy embereinket még sem szoktuk épen ugy meghurczolni a sárban, mint a franczíák az övéiket. Kossuthról csakugyan nem beszél tiszteletlenül Magyarországon senki. Az az episód is igaz lehet, a mit Sasvári egy magyar huszárezredről beszél, mely fölött, midőn „Világos“ után kevéssel szemlét tartott az uralkodó, a tiuk a komandó-szóra „hochot“ kiáltottak. „Miért nem kiáltanak ezek „éljent?“ kérdezik az ezredest. „Lehetetlen — szólt az ezredes — mert ha „éljent“ kommandirozok, röktön azt kiáltják — „éljen Kossuth.“ Ezt bizony ma is elkiáltjuk; hanem azért nem választjuk meg képviselőnknek — Kún Pált.

— **Egy árva gyermek** került be tegnap Kolozsvárra. Csak azt tudja, hogy Juonak hivják s hogy onnan valahonnan Somkút tájékáról való, a hol sokat éhezett. Ügyes és rendkivül értelmes oláh fiucska. Bodorgott faluról falura, kenyeret kérve, s beállitott ebbe a városba is. Senkie sincs, senkihez sem tartozik — a könyörület tartja s az, a ki a légmadaráról is gondoskodik. A rendőrség vette nálunk oltalmába s megindította a tudakozódást, a gyermek születési helyének kinyomozása iránt.

— **Mai első tárczánkra** e helyen is fölhivjuk t. olvasóink figyelmét. A névtelenség leplét legkevésbbé nekünk illenék szellőztetnünk de a név kezdőbetüi és a tartalom eleget mondanunk s örömmel jelezhetjük, hogy a tudós iró igéretét birjuk lapunk ilyszerü dolgozatokkal való jövendőbeli támogatása iránt is.

— **A kolozsvári** pinczér-egylet örvendetes tevékenységet fejt ki. Nem csak abban igyekszik, hogy elbetegült tagjai ápolásban részesüljenek, hanem a testület erkölcsi érzületének emelésére is igyekszik hatni. E czélból elismerő okmánynyal tüneti ki azokat, kik hü és becsületes szolgálat által ezt kiérdemelték. Az idén is háromnak juttatott e kitüntetésből. Közelebbi közgyülésén tudomást vevén arról, hogy a zürichi magyar egyesület egy ott átutazó beteg pinczért segélyezett, köszönő átiratot intézett és önkénytes gyüjtés eredményekép 15 forintot küldött. Ugyane gyülésen kizárt kebeléből egy olyan tagot, ki büntettet követett el. Az egyesület anyagilag is jól áll. Daczára, hogy csak a mult évben hat egyleti tagot gyógyittatott s 27 átutazót segitett, még 244 forintot csatolhatott alaptőkéjéhez a bevételekből, mely ma összesen 2033 forintot tesz ki. Megemlitjük e helyen azt, hogy az egylet bált rendez a böjtben, és pedig igaziból magyar mulattágot. A nők honi szövetekből a lehetőségig hazai viselet szerint szabott köntösben, a férfiak fekete sinoros atillában fognak megjelenni. Örömmel jegyezzük fel e tényt, mely arra vall, hogy az idegen szellem kiküszöbölésére a testület körében derekas mozgalom indult meg, s örömmel szólunk az egyesület haladásáról. A pinczérek osztálya volt gyülő helye — régebben minden talaknak. A törekvés, hogy e helyzetből kiemeltessenek, s az elért sikerek megérdemlik, hogy gratuláljunk hozzá.

— **Elmebeteg leány**. Jenei Turós János Kajántóvölgyben lakó tehetős mezei gazda Kata nevü 17 éves leányán mult hó 30-ika óta elmebetegség jelei mutatkoztak. Azóta a szegény leány mindegyre elszökött a szülői háztól és bódorgott czéltalanul. Folyó hó 1-én nagyobb mérvü örültségi rohamai constatáltatván, további megfigyelés végett a Károlina kórházba szállitották.

— **Helyreigazitás**. É—n jegyü t. munkatársunk utóbbi tárczájában még is csak ki kell legalább a nagyobb sajtó-hibákat igazitanunk. Lapunk 25-dik számában a tárcza harmadik kikezdésének harmadik sorában szikárabb helyett szilárdabbnak mondja a szedő Fáy Sz. k. a.-t, ugyanabban a kikezdésben pedig a végmondatban a dicséret müélvezetéről beszél a szépérzet zavartalan müélvezete helyett. Legalább ennyit helyre kellett igazitanunk, ha a kisebbeket mellőzzük is.

— **Szerkesztői üzenetek. Alsó fehér megyének**. A szerkesztőség névtelenül beküldött czikkeket nem közöl **Medgyes. Sz.** Beküldött forditására majd sort keritünk. Idáig egyéb közlendőink halmaza szoritotta ki. — **„Az életbiztositó intézetekről“** czimü czikk nem közölheti. — **Figyelőnek helyben**. A Mikó tanodai ügyében irott czikk nem az iskola által elért sikerek vagy hibák felsorolásával, hanem személyes természetü ügyekkel foglalkozván — ily alakban nem adható.

Hazai hirek.

— **A budapesti** nemzeti casinó tegnap tartott közgyülésén az elhalt gr. Mikes János helyett elnökül gr. Péchy Manó, igazgatóvá gr. Dessewffy Aurél választatott meg. A Széchenyi diszlakoma napjául február 7-ike tüzetet ki, melyen gr. Andrássy Gyula fogja az emlékbeszédet tartani.

— **Alakuló közgyülés**. A Maros Ludas-beszterczei vicinális vasut központi létesitő bizottság a következő meghivást küldötte szét: Köztudomásu dolog s azért bővebb fejtegetést nem vár, hogy a Mezőség, hazánknak egyik legtermékenyebb talaju része, épen mert a jó közlekedésre kivántató minden eszközt nélkülöz, a természet által különben bőven nyujtott előnyeit értékesiteni nem tudja; másfelől pedig Beszterce város és Maros-Ludas, melyek ezen vidék végpontjain vannak, épen ezen közlekedési nehézségek miatt évszázadokon keresztül nem jöhettek azon helyzetbe, hogy a Mezőségben piaczunknak állandó vidéket nyerjenek. E nehézségek elháritása s a Mezőségnek a nagyobb piaczokon leendő közelebb hozása végett tervbe vétetett egy Maros-Ludas és Beszterce közt a Mezőségen keresztül vezetendő helyi érdekü vasut létesitése, s részint a kezdeményezők fáradozásainak, részint pedig az érdekelt egyes törvényhatóságok áldozatkészségének sikerült is az ügyet azon állapotra juttatni, hogy ma már a „Maros-Ludas Beszterczei helyi érdekü vasuti társaság“ megalakulásának mi sem áll utjában. A társaság megalakitása és a vállalat kivitele első sorban és legfőkép az érdekelt vidék nagybirtokosai és az önzetlen hazafiak buzgó és lelkesült támogatását függvén; ösmerve N. N. urnak önzetlen hazafias érzületét és ezen vasutvonal iránt közvetlen érdekeltségét, van szerencsénk tisztelettel felkérni, hogy ezen társulat megalakulása tekintetéből folyó évi február hó 5-én d. e. 10 órakor Kolozsvárt a megyeház gyülés termében tartandó gyülésben részt venni sziveskedjék. Kolozsvártt, 1881. január hó 21-én. Az elnök helyett Gyarmathy Miklós m. k. alelnök.

— **Vasmegye** közönsége Kolozsvár városának a Bartha Miklos ellen elkövetett merénylet alkalmából megküldött feliratát ezuttal sajnos tudomásul vette, azonban fentartotta érdemleges nyilatkozatát azon időre, midőn az ügy megitélhetésére szolgáló megfelelő adatoknak teljes birtokában lesz. Szepesmegye ugyanezen átiratot egyszerüen tudomásul vette.

— **Apró vegyes hirek**. Bécsben a mult évben 76 polgári esküvő köttetett. Magyarországból 35 pár folyamodott, hogy polgári uton Bécsbe egybekelhessen, mely folyamodások azonban arra való tekintettel, hogy nálunk a polgári házasságot nem ismerik el — visszautasittattak. — Amerikába az elmult évbe 353,545 idegen vándorolt be, 180,676-tal több, mint 1879-ben. — Carlyle Tamás, a nagy hirü angol iró, sulyos beteg lett s felgyógyulásához kevés a remény. — Kutschker bécsi bibornok-érsek temetése rendkivüli fénynyel fog végbemenni. A bibornok halálának napját, a lutri-játszók az Álmoskönyv nyomán bőségesen felhasználták a tételekre. — Berlinben egy Handrack nevü molnárlegény összebeszélt a szeretőjével, hogy elpusztitják magukat. A mérget csak a leány itta meg, Handracknak nem volt ereje hozzá. Miután a méreg nem ártott, a leány kérésére tört vett elé Handrack és elmetszette szeretőjének gégéjét. Aztán magát akarta megölni, de egy órai gondolkozás után jobbnak látta jelentést tenni a rendőrségnél, mely azonnal el is fogatta. —

KÖZÖNSÉG KORÉBÓL.*)

A Székely népballadák és dalok tárgyában Budapestről nyilatkozatot vettünk. E nyilatkozat igy szól:

Nyilatkozat:

Alólirtak kötelességüknek tartják kijelenteni, hogy székely népköltési gyüjteményükből Sebesi Samu négy balladáját s mintegy tizenötre menő dalát kihagyják. Budapest, 1881, január 25. Benedek Elek, Sebesi Jób.

Ezzel szemben Sebesi Samu úr a következő nyilatkozatot küldte be:

Nyilatkozat:

Az „Egyetértés“ f. 26-iki számában Benedek Elek és Sebesi Jób kötelességöknek tartották egyszerüen kijelenteni: hogy négy balladámat s mintegy tizenötre menő dalomat, Székely népköltési gyüjteményökből kihagyták.

Ezek után én is kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy nemcsak négy balladát és tizenöt dalt küldöttem a gyüjtemény számára s hogy B. E. és S. J. nem a nekik adatott talentumoknál fogva törfek pálczát felettük, hanem a gyüjteményből való kihagyását én követeltem meg.

Kolozsvártt, 1881. febrnár 1.

Sebesi Samu.

A „KELET“ magántáviratai.

Budapest, febr. 1. A szabadelvüpárt tegnap esti gyülésén az igazságügyminiszter indokolta a csődtörvény módositása tárgyában beadandó javaslatait. Elfogadtatott.

Athene, febr. 1. Komonduros kijelentette Trikupis interpellatiójára, hogy a Konstantinapolyi conferentia sokkal veszedelmesebb, mint a választott biróság, Görögországnak kötelessége katonai előkészületeket tenni, hogy az elfoglalt részeket visszahódithassa.

London, febr. 1. A képviselőházban Dillke azt mondja, Göschen nehány nap mulva Konstantinápolyba visszatér, a hol nem conferentia, hanem a hatalmak képviselőinek vélemény cseréje lesz.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
BÉKÉSY KÁROLY.

NYILTTÉR.*)

A hus-kivonat.

Az élvezeti szerek nem minden esetben nyujtanak anyagot a test és szerveinek fenntartására épülésére, mindazon által izgatólag hatnak az ideg rendszeire és ez által a szervek többféle müködéseire, minek folytán az egészség elérése és fenntartására nagy fontossággal birnak. Igy például a mi a torkot izgatja, nemcsak egy kellemes érzést okoz, hanem egyuttal a nyál és gyomornedv elválasztását is előidézi.

A huskivonatra nézve Pettenkofer ezt mondja:

„Az élelmi szerek valóságos emberbarátainak, mivel szerveink némely nehézségeit elháritani segitik, ugy szólva a mozgó gépek helyes kenéséhez hasonlitanám mely ugyan a gözerőt nél külözhetővé soha nem teszi, hanem ugyanazt sokkal könnyebb és szabályosabb müködésre segiti, és egyuttal a gépezet gyors elkopását a szerfelett elháritja. Ez utóbbi czél elérésére a kenőcs szer választásánál egy mulaszthatlan feltétel, hogy az olyan legyen miszerént a géprészeket gátlólag meg ne fogja: a mint mondani szokás, ártalmatlannak kell lennie.“

Ez utóbbi feltételt telyesiti a hus-kivonat egy erős leves alakjában, zöldség és forrázatba feltünő fokig alkalmazva, miután ez testünknek és részeinek épen olyan alkatrészeit képezi, mint a fehérnye és zsir. Szerfölötti fontossággal bir az izomszernek sósságára nézve, melyek nemcsak mint élelmi czikkek, hanem mint tápsók is szolgálatot tesznek, hasonlóan a konyha sóhoz, melyett emberek és állatok a legnagyobb előnyel emésztenek, és a mely nagyobb mennyiségben használtatik a tápszerek vegyitéséhez, mint a mennyit ezek magokban tartalmaznak.

Ép azon joggal és előnyel, a melyel mi sokkal több sót nyujtunk testünknek, mint menynyi szervezetünk szükségletét fedezi, kell hogy huskivonatot élelmi szereinkbe sőt husos étkeinkbe is hozzá tennünk, ha mindjárt, az hogy kedvező eredményre várhassunk. Egy egészséges erőteljes élethez nem tartozik ugyan mértéktelenség, a még kártékonyan hathat, hanem egy bizonyos jóllét, tehát az embernek valamivel többet kell használni, mint a mennyi okvetlenül szükséges, hogy a szükséglet fedeztethették.

Az élelmiszerek közt, a melyek a napontai étkezés jobb értékesitése és felhasználása által, az emésztő szernek izgatása és erősitése egészséges és betegnél egyaránt hasznosok, a hus forrázat, az a mely rég idők óta fontos helyet fogal. Hogy azonban ennek hatását előidézhessük, a levesnek nem szabad igen hignak lennie, hanem jó sürünek. Minden orvos tudja, mennyire elkerülhetetlen ugy a privát praxis valamint a korházi gyakorlatba a jó erős hus forrázat, melynek feltünő ereje csak a huskivonat tartalmába kereshető; azonban az orvosok előtt nem ős meretlen, hogy ugy a háztartásban hol betegek vannak, ugy a kórházban, rendkivül félreértés létezik a hus forrázat és leves között, a mely félreértés kiegyenlitésére a hus-kivonat van hivatva, a mely a Liebigféle methodus szerint készül, a melynek nem szabad egyébbnek lennie mintgözölt legtisztább husforrázatnak.

---

*) E rovat alatt megjelent czikkekért csak a sajtóhatósággal szemben vállal felelősséget a Szerk.

*) E rovat alatt megjelenő czikkekért semmi felelősséget sem vállal. Szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Sz. 307—1881.

Hirdetmény.

A maros-ujvári m. k. fő sóbánya-hivatal jelen évi épitkezési czéljára, az alább következő anyagoknak beszerzése tekintetéből **folyó 1881 ik évi február hó 28-án délelőtt 9 órától 12-ig** árlejtést tartand; a vállalkozni akarók irásbeli ajánlatjai, saját kezü aláirással és elválalni kivánt anyag összértékének 5% a bánatpénz mellékletével a kitüzött nap délelőtt 10 óráig a maros-ujvári m. k. fő-sóbányahivatalhoz beadandók lesznek, a hol is a szállitandó anyagok szerződési feltételei hivatalos órákban bármikor megtekinthetők.

SZÜKSÉGELT ANYAGOK:

50 köbméter faragott négyszögkő.
150 köbméter épitészeti terméskő.
100 ezer égetett épitési tégla.
200 metermázsa oltatlan mész.
500 köbmeter kőmüves porond.
150 metermázsa vizálló kufsteini mész.
A kövekre nézve faj-mustra mutatandó be.

M. k. fő-sóbányahivatal.

Maros-Ujvártt, 1871. január 27-én.

(72) 1—3

SÁRGA KRISTOF

fehérnemü és vászon-raktára

Kolozsvártt,

(belközéputcza, kisegitő alatt.)

Kül- és belföldi nagykereskedők és gyárosokkali egyenes összeköttetésemnél fogva azon kellemes helyzetben vagyok n. érd. vevőimnek kezesség mellett, legjutányosabb áron valódi árukkal szolgálni.

Raktáromban legnagyobb választékban kaphatók:

Férfi fehér-ingek, chiffon, cretton és madepolan szövetből, sima, himzett és redős gallérral, vagy a nélkül 85 krtól 3 frt 50 krig.
Férfi szines ingek, angol oxford, creton és madepolan szövetből 100 különböző mintára, jó szintartó 60 krtól 2 frt 60-ig.
Szines és fehér gyapju alsó-ingek és nadrágok 70 krtól 5 frtig.
Férfi alsó nadrágok (gatyák) mindennemü szabásu, legjobb len- és pamut vászonból 70 krtól 2 frt 50-ig.
Férfi legújabb gallérok és kézelők 4 rétü legjobb chiffon szövetből párja 40 kr.
Férfi szines-szélü selyem, — len és pamut **zsebkendők** szegve 6 darab egy kötegben 60 krtól 7 frtig.
Valódi len fehér zsebkendők 6 darab egy kötegben 1 frt 50 krtól 7 frtig.
Női ingek len és pamut vászonból, sima, himzett vagy redős 1 frtól 5 frtig.
Női háló réklik, 1 frtól 5 frtig, fökötők len és schiffon vászonból 40 krtól 80 krig. (79) 73—*
Női alsó szoknyák és nadrágok 90 krtól 7 frtig.
Női piquet réklik, nadrágok és szoknyák, 1 frt 50 krtól 5 frtig.
Függöny-neczek, gyapju pamut takarók, paplanok, madráczok, mely utóbbiakból különösen nagy raktárt tartok.
Legujabb szerkezetü **esőernyők**, 1 frt 40-től 15 frtig.
Fehér és szines **harisnyák**, gyapju, len, pamut és selyemből, párja 15 krtól 1 frt 50 krig.
Legujabb **nyakkendők, posztó, szavasbör és glace kesztyük, nadrágtartók, harisnya-kötők, órasinorok** stb. legjutányosabb árban.

Fehér és szines asztalnemü, mindenféle len és pamut vászon szin-tartó creton, oxford és madepolán, szines ingszövetek

1000 különböző mintára 16 krtól 52 krig., 100 különböző fajtáju chiffon, creton és madepolan **fehér ingszövetek** 80, 155, és 170 centiméter széles 22 krtól 70 krig,

sima, himzett és redős

len és pamut ingbetétek 25 krtól 3 frtig. Len és chiffon himzett stráfok és betétek, kötő, varró, himző pamutok és czérnák, ujon szülöttek részére főkötők, réklik és takarók stb.

Továbbá elvállalok kiházasitás, vagy magán szükségre kivánt fehérnemüek pontos elkészitését; kitünő szabás és jó összeállitásra legnagyobb figyelem van forditva.

Megrendeléseket, nyak bőség, váll- és ujjahossza, papirszeleten pontos mértéke beküldése mellett saját felelősségemre azonnal teljesitek, mely esetben árát és fajtáját meghatározni kérem.

Bármely megrendelés ha nem tökéletesen kielégitő, az érte fizetett összeget visszaszolgálom, vagy másokkal kivánatra kicserélem.

Legfőbb törekvésem n. érd. vevőim bizalmát továbbra is kiérdemelni és azt megtartani

alázatos szolgája

Sárga Kristóf.

Rum	Cuba magasfoku 1 liter	— frt	60 kr.
Rum	Jamaica finom 1 „	— frt	80 kr.
Rum	Jamaica finomabb 1 „	1 frt	60 kr.
Rum	Ananasz legfinomabb 1 liter	2 frt	40 kr.
Tea	Congo finom 1 kiló	2 frt	80 kr.
Tea	Souchong legfinomabb 1 kiló	4 frt	— kr.
Tea	Pecovirág, kitünő 1 kiló	6 frt	— kr.
Tea	Melange legfinomabb 1 kiló	6 frt	50 kr.

Gergely Ferencz,

nagy füszerraktárában a „Törökhez.“

(2) 6—10

TÖRPÉNYI JÁNOS

vaskereskedésébe

MAROS-VÁSÁRHELYTT

azonnal felvétetik egy jó házból való, a magyar és német (56) nyelvet beszélő fiu tanulónak. 3—3

A feltételek iránt értekezhetni fennirtal, személyesen vagy levél által.

Csak még nagyon rövid ideig

tart a készlet, a mely egy Brittaniai ezüst gyár csődtömegéből átvétetett, annál inkább, mivel én azokat egészen kicsiny részletekben eladom és igy lehetségessé teszem mindenkinek az alább következő tárgyakat

CSAKNEM INGYEN

átszolgálni. Az összeg beküldése, vagy 7 frt utánvét mellett, mindenki a következő 63 tárgyat kapja a legfinomabb és sikerültebb Brittania ezüstből, a melyek 25 évi használat után is oly fehérek maradnak, mint a 13 latos ezüst, a miről kezesség vállaltatik és pedig: 6 asztali kés angol pengével, 6 legfinomabb brit. ezüst villa, 6 tömör brit. evő kanál, 12 legfin. brit. ezüst kávés kanál, 6 legf. brit. ezüst késpalló, 1 nehéz brit. ezüst leves merő kanál, 1 nehéz brit. ezüst tejmerő kanál, 12 legfinomabb brit. ezüst tálcza, 2 elegans asztali gyertyatartó; 3 szép tömör tojástartó; 3 pompás legfinomabb czukortartó, 1 theaszürő, legfinomabb fajta; 1 előnyös czukor vagy borstartó, 3 brit. ezüst tojás kanál.

Mindezen itt felsorolt 63 pompás tárgyak; melyek ezelőtt 30 frt értéket képviseltek, az áruk csak 7 frt.

Bátor vagyok ezuttal a n. érd. közönséget figyelmeztetni, hogy az én hirdetésem az utóbbi időben fájdalom kézalatt vett

szédelgési hirdetményekkel

fel ne cseréltessék; a czéiarányos és solid kivitelért s a hozzám befolyó megrendelésekért kezeskedik évek óta, mint legmagasabb mértékben solidnak ismert czégem. Ezer meg ezer köszönő nyilatkozatok és utánrendelések fekszenek nyilvánosan betekintés végett irodámban, mérvadó egyénektől a tőllem vásárolt előnyössége és sikerültsége által kitünt áruknak, a mely nyilatkozatokból már számtalant közzé is tettem, jelen alkalommal azonban térszüke miatt többet nem közölhetek. A ki tehát pénzéért jó és solid árut és nem szemetet akar kapni, forduljon egész bizalommal a valódi áruk egyedüli czéghez

L. NELKEN,

brittaniai ezüstgyár főraktála

(486) Bécs, Mariahilf, Windmühlgasse 26. 13—*

Ha az áru nem megfelelőnek találtatik, kötelezem magam nyilvánosan a pénzt minden nehézmény nélkül vissza adni. A hamisitványok kikerülése czéljából czimem jól megjegyzendő és az utcza helyesen irandó.

Minden más czég által hirdetett gárniturák **az ujabban javitott**

BRITTANIA EZUSTBŐL,

a melyek közönséges aljnak nevezhetők, nálam is kaphatók ugyanoly mennyiségben 1 frttal olcsóbban, de csak kivánatra.

Isten után csak az ön Hoff-féle maláta kivonata és sörének köszönhetem életem megmentését.

Többeknek saját kimondott szavai.

Tüdő- és gyomorbajok

GYÓGYULTAK.

HOFF JÁNOS UANAK

cs. kir. udvari szállitója Európa legtöbb souverein uralkodóinak; cs. kir. tanácsos, a koronás arany érdemérem tulajdonosa, a porosz és német érdemrendek lovagjának.

Bécs, Craben, Brännerstrasse, Nr. 8.

HOFF-FÉLE

Malátakivonat-egészségi sör.

Borzasztó gyomorfájdalomban szenvedtem; minden étel és ital rothadó szagos kávéalyszerü alakban azonnal kihányatott; semmi gyógyszer nem segitett már és gyors elerőtlenedésem és sorvadáso n folytán elveszitém, minden reményemet az élethez, a midőn megátalkodottságomban az ön **Hoff**-féle maláta-kivonatát vettem. Egy pár nap multával emlkedő javulás mutatkozott. Isten után önnek köszönhetem életem megmentését. Kérem 56 üveg malátakivonat-egészségi sör, 5½ kilo malátacsokoládé Nr. I. és öt zacsko Hoff-féle maláta czukorkának a megküldését.

Önnek örökké háladatos tisztelője

Voelker, gazdászati igazgató

Neu-Ingelow.

Ő FELSÉGE

Dánia királya szárnysegéde által közölteté Hoff János urral, miszesirt ő a nevezett malátakivonatának értékét igen nagyra becsüli. „En“ igy szól a királyi nyilatkozat **„a nálam és több családtagjainál házamnak a Hoff-féle malátakivonatainak gyógyhatását örömmel észleltem.“**

Főraktár: Kolozsvártt **Biró János** gyógyszerész, **Gergely Ferencz, Dietrich Sámuel** és **Csiky** testvérek üzletében. (35) 4—4

Alapos és gyors segitség minden gyomor- és altesti bajban szenvedőknek!

Az egészség fentartása legnagyobb részt a nedvek és vérnek tisztitása és tisztántartása, valamint a jó emésztésben rejlik. — Ezen czél elérésére a legjobb és leghathatósb szer

Dr. Rósa életbazsama.

Dr. Rósa életbalzsama mindezen kivánatoknak a legtökélete sebben megfelel; ez az összes emésztési szervek munkásságát éleszti egészséges és tiszta vért alkot és a testnek az előbbi erejét és egészségét visszaadja. — Minden emésztési bajok, névszerint: **étvágyhiány, savanyu felbőfögés, felpuffadás, hányás, gyomor görcs, benyálkásodás, aranyer, a gyomor étkekkel való megterhelése** stb. ellen a legbiztosabb és legjobbnak talált házi szer, mely magának a legrövidebb idő alatt kitünő hatása miatt általános elterjedést szerzett.

Egy nagy üveg 1 frt. Félüveg 50 kr

Sok száz elismerő levél megtekintésre készen áll. Ez **életbalzsam** bérmentes megkeresések következtében utánvétel mellett mindenfelé szétküldetik.

BIZONYITVÁNY.

Húsz esztendeje hämorhoid-bántalmakban, nyakas gyomorbajban, asthmában és azzal járó betegségekben és fájdalmakban szenvedek. E nagy bajban rövid ideig „Dr. Rosa“ életbalzsamát használtam Fragner Prágai gyógyszerésztől s e balzsam rendkivüli segitségemre volt, hogy nem ajánlhatom eléggé a szenvedő emberiségnek; végül megjegyzem, hogy leányom sápkórban s vérszegénységben sokat szenvedett s ezen balzsam által egészen meggyógyult. Kötelességem, s az igazság szerint tanusitom ezt.

Dr. STURTEWANT,

Giebichenstein, fürdő Halle mellett Szászországban.

Figyelmeztetésül. Kellemetlen félreértések kikerülése tekintetéből kérem a t. közönséget, **mindig Fragner gyógytárából került Dr. Rósa-féle életbalzsamot kérni,** mert tapasztalatom szerint némely helyen csak egyszerüen életbalzsamot árusitanak el, mely a **Dr. Rósa-féle balzsamhoz** képest csak hatálytalan keverék.

A valódi Dr. Rósa-féle életbalzsam egyedül a főraktárból **Fragner B.** gyógytárából (Prága, 205—3.) kapható.

Budapesten: Török József gyógyszerésznél.

Kolozsvártt: Wolff János és Valentini Adolf gyógyszereknél.

Tordán: Gyógyszerész **Wolff Gábor és fiánál.**

Raktárak a birodalom majd minden gyógytárában, valamint Ausztria minden füszerkereskedésében vannak.

Minden gyógyszerész és kereskedő urak, kik Dr. Rósa életbalzsamából raktárt tartani óhajtanak, sziveskedjenek a fennirt **főraktárhoz** Prágába fordulni. (180) 12—12

DR. RÓSA ÉLETBALZSAMA.

DR. RÓSA ÉLETBALZSAMA.

TAUFFER JÓZSEF

óvári és piaczsori kereskedéseiben Kolozsvártt, a legjobb minőségben és jutányos áron kaphatók:

kitünő faju erdélyi

asztali és cemege borok

NAGY ÉS KIS MENNYISÉGBEN.

Valódi pottendorfi KÖTŐ- és SZÖVŐ-GYAPOT.

FINOMITOTT FONÓ LEN- ÉS KENDER.

Fejéritett és fejéritetlen lenfonalak.

VERES és KÉK FEJTŐK.

Valódi PAGLIANO SZÖRP és POR egyedüli raktára.

(25) **Ajánlja továbbá:** 3—4

jól berendezett bőrüzletét.

Vidéki megrendelések **gyorsan és pontosan** teljesittetnek.

z elgyengült férfierő, idegtompultság, titkos ifjui vétkek és kiizzadások ellen

Dr. Wrun-féle peruin-por.

(perui növényekből készitve.)

A **peruinpor** az egyedül alkalmas a **nemző ésszül szervek** mindennemü gyengeségeit elmulasztani, és igy férfiaknál a **tehetetlenséget** (az elgyengült férflerőt), nőknél pedig a **magtalanságot** elháritani. Ugy szintén pótolhatlan szer az **idegrendszer zavarainál**, különösen a **nedv és vérvesztések** következményei az elgyengülés, nevezetesen pedig **önfertőzés** és **éjjeli magömlések**, mint a tehetetlenség egyedüli okainak bekövetkezett erőtlensége a férfiaknak, valamint a **láb és kezek reszketegsége** ellen ezen szerek javalhatók, melyek által az elmaradhatatlan hatás bekövetkezik. (460) 13—39

Ára egy doboznak kimerítő utasitással együtt **1 frt 80 kr.** Kapható Kolozsvártt dr. Hintz György gyógyszerésznél. Vezérügynökség Al. Gischnernél Wien, II. Kaiser Josefstrasse. Nr. 14.

Butorok keményhajlitott fából.

Nádfonatu székek

finom diófaszinre politirozva.

Nr. II. á 2 frt 40., ugyanaz karos 2 frt 70 kr.
Nr. III. á 2 frt 75., ugyanaz karos Nr. IV. 3 frt 34.
Kis kerek szék 1 frt 85. (71) 1—1

Franko pályaudvar Segesvártt.

J. B. Teutschnál Segesvártt.

Tüzifa

	4 szögmeter vágatlan fa a házhoz szállitva		Apróra fürészelve, felhasitva és a házhoz szállitva berakással együtt			
			2 szögméter		4 szögmeter	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
Bükkfa hasábos 1 rendü	12	—	7	—	13	60
„ „ 2 „	11	20	—	—	—	—
Gyertyánfa hasábos	—	—	7	50	14	—
Tölgyfa „ 1 rendü . . .	10	60	6	50	12	50
„ „ 2 „	10	20	—	—	—	—
„ dorong vastagabb	8	60	—	—	—	—
„ hántott	9	—	—	—	—	—

Nagyobb vételnél (nem kevesebb mint **6** öl) minden ölnél 50 krt engedményezek. (454) 13—*

Az ölek teljes és sürü rakásáról a raktárban meggyözödhetni, 25 kr. reá fizetés mellett pedig a vevő lakásánál ujból felölezhető.

A ki nem a fa minőségét, hanem ennek olcsóságát keresi, gazdasági szempontbol a tölgyfát ajánlhatom mint legolcsóbb fát ma Kolozsvártt.

Rendelmények elfogadtatnak lakásomnál, **főpiacz 32 szám az ugynevezett kislábosházná**l, valamint Vogel Károly ur magyar- és hiduteza szögleti üzletében.

Tiszlettel

SZENTJÁNOSI FERENCZ.

LAITNER ZSIGMOND

elsőrendü krasznai (Szilágymegye)

MAGYAR COGNACJA.

Zamatja, finomsága és tisztasága miatt a londoni

Eisler Baruard & Comp czég

teljes elösmerésben részesité s a felette drága franczia Cognacnak elébe helyezi. Egy 6—7 deciliteres üveg ára **1 frt 30 kr.**

Egyedüli raktár Kolozsvártt

Széky Miklós gyógyszerésznél.

Ugyanott nagy raktár minden bel- és külföldi

gyógy-különlegességeknek

a finomabb gyógyszerészet és illatászat köréből.

„Ne köhögj“ növényméz maláta czukrok; Egger Codein pastillái és maláta czukorkái; Dr. Voss Catarhus labdacsai; Berger és Guyot kátrány labdacsa stb. melyek köhögés, nátha s nehez légzés ellen mind hatásosaknak bizonyultak. (27) 44—*

Nyomatott a „KELET“ nyomdájában Kolosvártt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.